

Jasne besede videmskega nadškofa

V nedeljo, 8. julija, se je na Sv. Višarjih v lepem vremenu zbralo veliko romarjev iz Furlanije, s Koroškega, iz Slovenije in nekaterih drugih krajev v Italiji in Avstriji. Ta dan je bil še posebej pomemben zato, ker se je na to starodavno božjo pot prvič pripeljal tudi novi videmski nadškof Alfredo Battisti.

Ze v jutranjih urah se je na Višarjih zvrstilo več maš, tudi v slovenskem jeziku, glavna slovesnost pa je bila popoldne. Ker je bil to prvi nadškofov nastop v svetišču, ki se nahaja na stičišču treh narodov, Furlanov oziroma Italijanov, Slovencev in Nemcev, je bila popolnoma upravičena domneva, da se bo nadškof morda dotaknil tudi vprašanja narodnih manjšin. Slovenski verski tednik »Družina« je o njegovem govoru poročal naslednje: »Videmski nadškof je v nagovoru povedal, da je njegov prvi obisk visoke svete gore namenjen prošnji za mir v svetu, zlasti za mir, slogo in razumevanje med narodi in sosedji, ki se srečujejo ob nogah višarske Matere božje. Povzel je besedo apostola Pavla, ki poudarjajo, da v Kristusu ni več ne Grka ne Judo, ne svobodnega ne sužnja, ne moža ne žene, temveč smo vsi eno, in rekel, da mora to veljati za današnjo Cerkev. Tudi v njej ne sme biti razlik, sovraštva, nerazumevanja; tu ni več prostora samo za Italijane, Nemce, Slovence — temveč za vse; vsi smo eno v Kristusu.«

V tej zvezi je nadškof zaželel — nadaljuje »Družina« —, da bi narodne manjšine uživale v sklopu večinskih držav vse pravice, ki jim jih jamči ustava in zakoni teh držav.

Kot vidimo, gre za drugačen jezik, kakršnega smo bili vajeni slišati od visokih cerkvenih dostojanstvenikov videmske nadškofije, ki so dosledno zamolčevali obstoj, posebna vprašanja in težnje beneških Slovencev. K tem besedam bi dodali le še željo, da bi jim kmalu sledila tudi konkretna dejanja. Naglasili bi predvsem vprašanje tistih slovenskih duhovnikov v videmski nadškofiji, ki so nastavljeni v furlanskih farah namesto v slovenskih vaseh Beneške Slovenije in Kanalske doline. Menimo nadalje, da bi morala Cerkev, zlasti še v pokoncilskem času, prispevati svoj delež k odpravi marsikaterih predsodkov v zvezi s slovensko manjšino v Beneški Sloveniji. Vse prevečkrat se namreč dogaja, da Slovencem sovražni krogi

Slepomišenje in zavlačevanje nedopustno

Nova levosredinska vlada poslanca Rumorja je prejšnji teden prejela zaupnico najprej v senatu in nato v poslanski zbornici. Za zaupnico so disciplinirano glasovali vsi parlamentarci levosredinskih strank, zaradi česar vlada lahko računa na široko podporo v parlamentu. Med razpravo o zaupnici je bilo tokrat, zlasti v poslanski zbornici, govora tudi o slovenski manjšini v deželi Furlaniji - Julijski krajini, za kar gre zasluga komunističnim in socialističnim govornikom, prvič pa je o tej problematiki spregovoril voditelj demokristjanske poslanske skupine Piccoli.

Bivši glavni politični tajnik stranke relativne večine in tudi bivši večkratni minister je v svojem govoru dejal, kako »je treba o slovenski jezikovni manjšini ugotoviti, da so bili napravljeni že številni koraki, tako kar zadeva splošno ozračje odnosov med posameznimi etničnimi skupinami, kot tudi določanje izvršilnih sredstev za zaščito jezikovne manjšine.« »Delo — je nadaljeval poslanec Piccoli — za določanje in uresničanje konkretnih sredstev in različnih ukrepov za zaščito kulturnih in jezikovnih značilnosti slovenske manjšine v predelih, kjer živi, je treba nadaljevati in izpopolniti tako na zakonodajni kot tudi na upravni ravni.«

Smatrali smo za potrebno dobesečno navesti zgornje besede demokristjanskega prava, ker menimo, da so politično pomembne, saj se je menda prvič zgodilo, kot smo že dejali, da je med razpravo o zaupnici vladi neki demokristjanski voditelj izrecno omenil slovensko manjšino. Iz tega bi moralo izhajati, da predstavljajo tudi naši problemi predmet delovanja nove vlade.

Po izvajanjih poslanca Piccolija in njegovih predgovornikov, med katerimi je bil sam glavni tajnik socialistične stranke De Martino, smo pričakovali, da bo predsednik vlade Rumor v svojem odgovoru prevzel natančne obveznosti ter nakazal smernice, po

katerih se bo njegova vlada ravnala pri obnavljanju in reševanju slovenske manjšinske problematike, kot je med drugim naredil za južnotirolsko manjšino. Na mašo splošno začudenje pa je poslanec Rumor zelo kratko in vsekakor megleno odgovoril, saj je dejal dobesečno takole: »Dobro sem si zapomnil opozorila, ki sem jih prejel v zvezi v vprašani jezikovnih manjšin, kot je slovenska.«

Po teh skopih besedah si seveda sploh ne moremo predstavljati, kaj je pravzaprav predsednik Rumor mislil, oziroma kakšno pot bo njegova vlada ubrala v zvezi z našo manjšinsko problematiko. Pričakovali smo vsekakor več jasnosti in več poguma zlasti od sedanje levosredinske vlade, saj se še dobro spominjamo slovesnih obljub, ki jih je nedavno tega na nekem javnem zborovanju v Trstu dal eden izmed očetov sedanje vladne koalicije, to je socialistični tajnik De Martino, ki je slovesno poudaril, da je nova, pravičnejša politika do slovenske manjšine eden izmed pogojev za vstop socialistov v vlado.

Nimamo sicer razlogov, da bi dvomili v iskrenost teh obljub, kot še nismo upravičeni, da bi o vladi, oziroma o njeni politični volji dokončno sodili po kratki izjavi predsednika Rumorja. Imeli bomo namreč morda že v kratkem priložnost ugotavljati, ali se je v dosedanji politiki do naše manjšine kaj spremenilo na bolje, to je, ali je nova vlada iskreno in odločno pripravljena nadaljevati dialog, ki je bil že pred več kot dvema letoma vzpostavljen s tedanjim ministrskim predsednikom Colombom in ki je bil zatem prekinjen, in sicer ne po krivdi naše manjšine. Mi namreč še vedno pričakujemo, da osrednja vlada sprejme predloge, ki jih vsebuje dokument, katerega so sestavili in podpisali predstavniki celotne slovenske manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini in ki je bil predmet razgovora med delegacijo slovenske skupnosti in tedanjim predsednikom rimske vlade.

Rimski parlament je nato imel priložnost, da se podrobneje seznani z našo problematiko, kajti predloženi so mu bili razni zakonski predlogi za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji, za kar so poskrbeli socialisti, komunisti in bivši socialproletarci. Na deželni ravni pa obstaja zakonski predlog, ki ga je v deželnem svetu pred dnevi ponovno vložil svetovalec Slovenske skupnosti Štoka. Zaradi tega menimo, da so stvari že tako dozorele, da se lahko začnejo takoj obravnavati in tudi reševati.

Vsako nadaljnje slepomišenje in odlaganje sta zato neupravičeni in bi si nova levosredinska vlada naprtla veliko odgovornost, če bi vztrajala na dosedanji poti.

vsako izrazitejšo manifestacijo pripadnosti slovenskemu narodu neupravičeno označujejo za nekakšen iredentizem in državi nevarno ter sovražno dejanje. Slovenci v Beneški Sloveniji odločno zavračajo takšna namigovanja in poudarjajo, da hočejo le uresničitev svojih narodnih in socialnih pravic, za jamčenih v ustavi in zakonih. Omenjene nadškofove besede bi seveda morale pomeniti veliko moralno oporo tistim redkim zavednim slovenskim duhovnikom v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini, ki si ob vseh spremeljajočih težavah z velikim trudom prizadevajo za ohranitev slovenskega jezika med svojim ljudstvom.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 29. julija, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 F. Chopin: Sonata v ge molu, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder »Oliver Twist«, Napisal Charles Dickens, dramaturgiral Desa Kraševac. Režija: Lojzka Lombar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.45 Glasba po željah, 14.30 Nerejski vestnik, 15.45 »Sence na ljubezni«, Drama, napisal Josef Jelen, prevedla Nada Konjedic, RO. Režija: Jože Peterlin, 18.00 Glasba na temo, 19.25 Zgodovina italijanske 16.25 Operentne melodije, 17.20 Glasbeni cocktail, popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 30. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce, 13.30 Glasba po željah, 13.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 18.55 Glasbena beležnica, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Tenorist Mitja Gregorac, pianist Marijan Lipovšek, Marijan Lipovšek: 6 pesmi za tenor in klavir »Versi« - »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 31. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Trobentač Herb Alpert ter pianist Franco Cassano, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Kitarist Andrés Segovia, 18.50 Poje Nita Medici, 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvi, 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Čarovnik Vevo«, (Dušan Pertot), Režija: Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.35 Jules Massenet: »Werther«, opera, V odmoru (21.20) »Pogled za kulise«, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 1. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Pianist Nino Gardi, 18.50 The New Don Ellis Band, 19.10 Higien in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Carl Nielsen: Helios, uvertura, op. 17, V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico, 22.15 Zabavna glasba, 23.35-23.30 Jutrišnji sporred.

♦ ČETRTEK, 2. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Pisma«, Radijska drama, napisal Gian Francesco Luzi, prevedla Barbara Baldassi, RO. Režija: Jože Peterlin, 21.05 Od melodije do melodije, 21.40 Slakbe davnih dob, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 3. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 7.30 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Simfonične skladbe, 18.55 Violinist Joe venuti in L. Patruno and his Friends, 19.10 Na počitnice, 19.25 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert.

♦ SOBOTA, 4. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Violinist Nereo Tonazzi, pianistka Neva Merlak Corrado, 18.45 Orkester proti orkestru, 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 »Upor v Podragi«, Radijska drama, ki jo je napisal Jože Seražin, Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Zapletena pogajanja za novo deželno vlado

DC, PSI, PSDI ter PRI se od volitev sem pogajajo za sestavo novega deželnega odbora. Če pomislimo, da so bile deželne volitve 17. junija, potem vidimo, da se omenjene stranke na bolj ali manj formalen način pogajajo že več kot mesec dni, kar gotovo ni nekaj razveseljivega. Na vsak način se bodo omenjene stranke prej ali slej sporazumele in sestavile levosredinski odbor. V deželnem okviru je leva sredina na oblasti že celo desetletje. Glede slovenskih odprtih vprašanj jo čaka še mnogo dela in odločitev, če bo hotela dokazati, da ji gre res za dejanja in ne samo za besede.

V skrbi, da slovenska vprašanja ne bi bila ponovno potisnjena v kot, oziroma le zavita v kakšne suhe programatične izjave, sta Slovenska skupnost iz Trsta ter SDZ iz Gorice poslali pogajajočim se strankam 11 točk, ki zajemajo (programsko in konkretno) glavna vprašanja slovenske manjšine v deželi. Upajmo, da bodo stranke leve sredine spre-

jele utemeljene zahteve Slovenske skupnosti in jih dale v svoj program, če bodo hotele dobiti oporo tudi v Slovenski skupnosti. Glas Slovenske skupnosti v deželnem svetu je namreč važen glas, saj predstavlja mnenje in razpoloženje dejansko vse slovenske narodnostne skupnosti, ker je pač Slovenska skupnost samostojna in ni vezana na italijanske vsedržavne stranke, ki odločajo v Rimu. Jasen zgled, kako nekateri politiki govorijo v Trstu eno in v Rimu drugo, je tudi zadržanje glavnega tajnika PSI De Martina, ki je na predvolilnem zborovanju v Trstu obljubil slovenski manjšini, da bodo njeni problemi pogoj socialistov za vstop v novo vlado... Rumor pa v imenu DC, PSI, PSDI in PRI tako rekoč sploh ni omenil Slovencev in naših problemov!

Večinske levosredinske stranke imajo pred seboj 11 točk Slovenske skupnosti in ne bodo mogle reči, da jim slovenski problemi niso bili znani že med pogajanja.

Mihec in Jakec se menita, da ko mačke ni doma, miši plešejo

— Videš, Jakec moj dragi, kadar ni mačke, doma, miši plešejo.

— Ja, tu je že star-pregovor. Pej kej če reč, de si se glih zdej zmislu nanj?

— Znaš, tu je zatu, ke se je spet zgodilo, de je šou kašen državni poglavar kam po sveti in ta cajt so mi pej doma spodnesli stolček al tudi tron.

— Ja, tu se je pred leti zgodilo prfina tistimi Hajle Selasjeti, tismi abesinskimi cesarji. Ma uan je hitro prteku domov in — tik tak — naredu red in se spet usedu na tron.

— E, tisti cesar jeh je dosti provou. Za cajta Mušolinetu je mogu jet u emigracijo, zatu ke je duče zasedu celo njegovo cesarstvo. Pole so Angleži spet zapodili Mušolinetove soldate in ga spet postauli na tron.

— Meni se zdi, de tisti cesar, čeglih je majčken in star, more bet ana trda korenina, če regira vre tolko let. In še posebno u Afriki!

— Ja, Mušolini se gotovo ni mislu, de bo Selasje regirau Abesinijo še trideset let po njegovi smrti. Videš, kako se na tem sveti vse obrne. Ma ne rata vsakmi, de be se spet vsedu na tron, če so ga anbot spodnesli. Leta nazaj so taku spodnesli tistga Nkrumaha. So glih taku skoristli prložnost, ke je šol našp's po sveti. Tudi u Sudani je blo anbot nekej podobnega. In če se ne motem se take reči rade zgodijo tudi u Srednji in Južni Ameriki. Ke tudi tam radi delajo državne udare ali, koker uani pravejo, »golpe«.

— Mihec moj, jest rečem, de če že ki se diš, ne uslajat, ma se dobro držat za stolček al tron al kar že je. Ke u današnjeh čajfeh leđe samō čakajo, kaku be kašnega spōdnesli. In narbol nevarni so prou tisti, ke so narbol blizi, posebno žlahta.

— Sej, sej: žlahta, strgana plahta. Se spouneš, kako je blo sez Mušolinetam in njegovem zetam, tistem Cianotam? Kadar je vojska začela jet slabo, se je zet postavu pruti tasti in pole je tast, tudi na komando od Nemcov, sturu obsodet in ustrelet svojga zeta. Moža od svoje hčere! Si misleš!

— E, vsaka slaba reč se slabo konča. Ma jest sm slišou, de je Cianota narbol sovražla žena od dučeta, tista Rahela. Sej znaš, kašne so tašče. Uana de je prfina hujškala Nemce proti Cianoti. — Ma tu je vse pasalo in nima več nobenga pomena. Ti dejmi povedat, za ke si se spet zmislu na miši, ke plešejo, kadar mačke ni doma!

— Zatu ke se je uni teden spet zgodilo nekej tašnega. Znaš, tam v Srednji Aziji je ana država, ke se kliče Afganistan. Država je bol boga, ma kralja so vselih jemeli. In ta kralj se je letos zmislu in se šou kopat na tisti otok Ischia blizu Napoli, kamer ke hodejo velike glave in bogataši s celga sveta. In ta cajt ke je biu uan tam, so pej doma nardili državni udar, mu vzeli tron in oklicali republiko.

Sej pravem, de tašni ledje ne bi smeli tolko hodet okuli. Tu je zmiram nevarno. Ja kadu je naredu ta udar?

— Spet žlahta. Aden, ke je poroču njegovo sestro in je biu taku njegov svak; ma že prej je biu tudi njegov bratranc. Kej češ, taki ledje se radi ženijo med sabo, zato, da se plava kri ne frderba. In pole uani so tudi mohamedanci in babe nimajo nobene velave. Ma, ta kralj jema tudi anga zeta, ke drži z njim. Ma nova republika ga bo gvišno fental; če ga že ni.

— Ja, ja, bol ke je svoj, bol se ga boj! Ma navsezadnje tu zgleda ku ana barufa u družini?

— Kepej! Samo de kadar se u ani vesoki družini skregajo, padajo glave na veliko! Se ne konča s klofutami in oteklinami, ku med nami.

PRED 30 LETI

Mi starejši se spominjamo, kako je bilo pred tistim 25. julijem 1943: z vseh zidov je buljil Mussolinijev obraz, stiliziran v bojevit izraz in s čelado na glavi; vzbujal naj bi bil vtis železne trdnosti, nepopustljivosti in volje do končne zmage. Kamor si šel, so ti kričale nasproti mogočne črke: Vinceremo! Viva il Duce! In gesla, gesla, premišljena, udarna, ritmična, ubrana na povprečno človeško psihologijo. Zadirala so se v človeka kot žebli in brnela po glavi! »Combattere! Obbedire!...«

Vsa mogočna režimska propaganda se je trudila, da bi ustvarila videz, kot da je fašistični režim večni, vsaj iz perspektive sodobnega človeka. Kje je v ljudstvu sila, ki gi mogla vreči. Mase so se bale, nihče ni stavkal, nihče se ni upal očitno upreti, ljudje so ubogali in storili, kar se je od njih zahtevalo. Samo majhna manjšina se je upirala in še ta naskrivaj podtalno, s majhnimi sabotажami, z godrnjanjem, s pasivnostjo. Toda ta odpor je pregrnila ogromna masa nezavednih izvrševavcev povelj. Le redki posamezniki, izobraženci, delavci, so odkrito, trmasto, a bolj ali manj pasivno vztrajali v odporu proti fašističnemu režimu, z eno nogo vedno v zaporu ali v internaciji. Edini odkriti, oboroženi odpor proti fašističnemu režimu v okviru italijanske države se je kazal tedaj na Primorskem. V naših gorah so že bili Vojko in drugi, v pobočjih je pokalo, ljudje so začeli upati, da tudi fašistični režim le ni tako večni, kot se hoče delati. Toda malokdo je verjel, da je že tik pred koncem.

Potem pa je prišel 25. julij. Zdelo se je, da je tisto jutro tako kot vsa druga jutra v tistem vojnem času. Ljudje so mislili na to, kje bi dobili nekaj hrane, kje bi kupili čevljevke za otroka ali mleko v konzervi ali kaj drugega, kar je bilo malenkost samo v času miru, a je tiste dni predstavljalo problem. Mnogi so se odpeljali v mesto na delo. Tedaj se je začelo šušljati: Mussolini je padel, fašizma ni več! Ta ali oni je baje to slošal po radiu. Presenečeni ljudje še niso prav verjeli, še niso upali pokazati svojega veselja, da bi jih kdo zaradi tega ne zgrabil. Začeli so gledati okrog sebe in res na cestah ni bilo ljudi s fašističnim znakom v gumbnici ali s fašistično uniformo. Kdor je do tistega hipa še nosil znak, ga je naskrivaj snel in vrget proč ali spravil v žep ter je že razmišljal, kako se bo opravičil in prilagodil novemu stanju, kajti fašizem v bistvu ni revolucija, ampak do konca priganan oportunistični ljudi, ki se odrečejo ne le lastni volji, ampak tudi lastnim možganom ter se morebiti v resnici čutijo srečne in navdušene, da lahko izpolnjujejo voljo paranoičnega ali pustolovskega voditelja in da on misli namesto njih.

Ko pa je masa tistih, ki so le iz nuje prenašali fašistični režim, doumela, da je Mussolini res padel, si je globoko oddahnila. Prebudila se je kot iz dolge, strašno dolge more. V zatohlo vzdusje totalitarne diktature, ki je trajala dve desetletji, je vdrl svež zrak. Ljudje so ga srečni zadihali. Tisti 25. julij je postal in ostal v življenju marsikaterega človeka najsrečnejši dan, posebno pri nas na Primorskem, v Trstu in Gorici. Tisti, ki jih je fašizem poniževal, preganjal in zatiral, so se začutili maščevani. Skoro začudeni so se spraševali, zakaj so se vendar dali toliko časa strahovati tistemu gobezdavemu pajacu,

ki se je dal vreči brez strela.

Tisti dan je posijalo sonce za vse, za katere je bilo nebo dvajset let oblačno in obzorje grozeče. Še se je pooblačilo, še je bilo treba trpeti in se boriti, toda fašizem je izgubil svojo grozotnost, svojo mitičnost, ki mu jo je podeljevala neomejena, totalna oblast. Postal je nekaj klavnega, skoro smešnega, karikatura samega sebe. Vsak je že vedel, da bo le še malo časa trajalo, pa se bo spet zvedrilo in bo posijalo sonce svobode.

25. julij je bil tista meja med mrakom in svetlobo, med strahom in pogumom, med topo pasivnostjo in upolnim dejanjem. Naj bi ostal vedno opozorilo, da nobeno nasilje ne traja večno.

—o—

NEZAUPANJE DO VSEH

Te dni se je vrnila iz Moskve večja skupina gospodarstvenikov iz Furlanije - Julijske krajine, ki so se udeležili tamkajšnje gospodarske razstave naše dežele (med njimi

tudi uradna delegacija). Iz njihovega pripovedovanja je bilo razbrati, da so se sovjetske oblasti kazale proti njim nezaupljive, čeprav so bili uradni gostje sovjetske države. Na letališču so jih temeljito pregledali, nekemu so razrezali celo pete na čevljih in je moral obuti take čevlje.

Obiskovalci iz naše dežele so lahko tudi ugotovili, da so sovjetski birokrati po uradih nevljudni. Najbolj pogosta beseda je »njeto!«. V zasebnem občevanju s tujci pa so tudi isti ljudje zelo prijazni in celo čustveni. A pred vsakim zasebnim pogovorom se previdno ozrejo naokrog, če ni v bližini nikogar, ki bi vlekel na uho, četudi gre za čisto nedolžne zadeve.

Naši gospodarstveniki so lahko ugotovili, da so sovjetska mesta zelo snažna, da pa so trgovine umazane. Rusi sami so jim priznavali, da je življenjski standar nizek, ker gre do ogromna sredstva za oboroževanje, za »Luno« (poletje v vesoljski prostor) in za druge take stvari. Na splošno ruski ljudje niso napravili na obiskovalce slabega vtisa, a opaziti je bilo, da živijo v psihozi strahu pred vsemogočno oblastjo.

ZAKAJ JE PADEL MUSSOLINI

Potek dogodkov v zvezi z Mussolinijevim padcem je zdaj z zgodovinskega stališča že dokončno pojasnjen. Ni pa še jasno, zakaj se je dal Mussolini presenetiti od fašističnega »velikega sveta« in zakaj se mu ni uprl. Znani časnikar in zgodovinar Indro Montanelli je objavil o tem v dnevniku »Corriere della Sera« dne 25. julija daljši članek, v katerem podaja pregled nad tistimi dogodki in skuša odgovoriti tudi na to vprašanje, na osnovi dokumentov in pričevanj. Iz njih je razvidno, da 'duče' do 20. julija sploh ni imel namena sklicati veliki fašistični svet. Na tako zahtevo je še nekaj dni prej odgovoril, da ga bo sicer sklical, a »po zmagi«. Dne 20. julija pa je nenadno napovedal po Scorzi sestanek velikega sveta za 24. julij. Zakaj je spremenil svoje mnenje?

Vmes je imel sestanek s Hitlerjem in na poti tja mu je general Ambrosio, poveljnik glavnega stana, orisal vojaški položaj kot obupen in predlagal, da bi Mussolini zahteval od Hitlerja pomoč, katere pa mu ta ne bo mogel dati. Tako bi lahko postalo to izgovor, da bi Italija prelomila z Nemčijo. Mussolini mu je obljubil, da bo to storil, vendar pa na sestanku s Hitlerjem najbrže niti na štiri oči ni upal spregovoriti o tem, kot poročata fašistična hierarha Federzoni in Bastianini. Nasprotno, Hitler je zahteval od njega, naj se odreče vrhovnemu poveljstvu italijanskih čet in ga prepusti Nemcem, ker da je obdan od »nesposobnih generalov in izdajalskih ministrov«.

Medtem pa so zavezniki prvič bombardirali Rim, razdejali nekaj mestnih četrti in uničili iluzijo, da bodo spoštovali Rim kot sveto mesto. Takoj po vrnitvi je Mussolini sklical fašistični veliki svet. Na tako priložnost je čakal Grandi, ki je že nosil v žepu osnutek resolucije proti njemu. Mussolini je že dva dni prej vedel zanjo, ker jo je Grandi pokazal, ko je zvedel za datum sestanka velikega sveta, skoro vsem njegovim članom in tudi Scorzi, ki je bil tajnik fašistične stranke in Mussoliniju vdan. Celo z Mussolinijem je govoril dan pred sejo o tem. Gran-

di se ni čutil »zarotnik«, ker je bil pripravljen, da ima za seboj kralja, katerega je dolgo časa prepričeval, da je treba Mussolinija odstraniti, da se prepreči katastrofa države. Do kralja je imel dostop dvakrat na teden kot minister »varuh pečata«. Kralj pa je vedno odlašal in se skliceval na ustavo, ki mu tega ne dopušča.

Mussolini je slišal o teh pogovorih med kraljem in Grandijem, zato je Grandija odstavil kot ministra za pečat. Toda 3. junija je Grandi vseeno še enkrat obiskal kralja in tedaj mu je ta dejal, da »pravi trenutek sicer le ni prišel, a da misli, da bo kmalu prišel.« Nekaj tednov nato so se zavezniki izkrcali na Siciliji in Grandi je menil, da bo kralj končno le pripravljen nastopiti, ter je začel pisati svoj osnutek resolucije proti Mussoliniju, češ da naj odstopi, prepričan, da bo kralj tokrat nastopil in vzel Mussoliniju oblast, katero mu je bil tudi on izročil. Mussoliniju je to prišlo prav, ker je imel svoje načrte. Hotel se je odmakniti od Hitlerja in začeti pogajanja s Churchillom. Poraz pri glasovanju v velikem svetu bi mu bil celo dobrodošel, ker bi mu je nudil izgovor, da se opraviči pred Hitlerjem. »Kaj hočete, ko pa so me preglašovali...«. Bil je namreč prepričan, da kralj Grandijeve resolucije ne bo vzel v poštev, saj bi padec fašizma pomenil tudi padec monarhije. Zato ga niti potem, ko je bil preglasovan, ni skrbelo. Misli je že na pogajanja z zavezniki in na to, kako bi si zagotovil oblast tudi za čas po sklenitvi premirja. Dogodki pa so se obrnili drugače.

Padec fašizma je torej povzročila ravno ustavna delitev oblasti med fašizmom in monarhijo, katere moč se je zdelo tako krhka in skoro le navidezna, a je v odločilnem hipu vendarle, čeprav z zamudo, opravila svojo funkcijo. Če bi bila vsa oblast osredotočena zgolj v Mussolinijevih rokah, kot je bilo to v Nemčiji in v raznih drugih osebnih diktaturah, kjer je diktator vse obenem: predsednik države, predsednik vlade, vrhovni poveljnik vojske in glavni tajnik edine stranke, bi v Italiji ne bilo tistega zgodovinskega 25. julija.

Slovenska skupnost ob 30. obletnici padca fašizma

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je ob 30-letnici padca fašizma podčrtal velik doprinos pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti v boju proti diktaturi, katere cilj je bil tudi genocid slovenske skupnosti kot take. Zato je jasno, da so se Slovenci v Italiji med prvimi zavedli tega zločinskega hotenja in napovedali fašizmu brezkompromisen boj, ki je šel od prvih korakov organizirane upora, katerega nosilci so bili bazovski junaki, mimo odločnega boja, katerega dejavniki so bili obtoženci na posebnih sodiščih do odločnega udara, ko je slovenski človek množično zagrabil za puško. Slovenska skupnost se klanja spominu vseh, ki so s svojim trpljenjem omogočili slovenskemu ljudstvu življenje v demokraciji in svobodi. Žrtve nešteti naših rojakov bodo vedno svetle

JUBILEJ MONSIGNORA JOŽETA PREŠERNA

Monsignor dr. Jože Prešeren je obhajal pred kratkim 40-letnico mašniškega posvečenja. V teh štiridesetih letih je storil veliko dobrega in koristnega za naše ljudstvo, tako na dušnopastirskem kot na socialnem in vzgojnem področju.

Mons. Prešeren je dušni pastir slovenskih vernikov v fari Novega sv. Antona v Trstu. Ta cerkev bi se nam zdela tuja, če bi ne bilo v njej jutranjih maš dr. Prešerna.

Neutruden je naš jubilar pri vzgojnem in organizacijskem delu s slovenskimi skavti, iz katerih skuša napraviti vedre, poštene in spretni ljudi ter dobre Slovence. Za našo mladino ureja že dolgo let mesečnik »Pastirček« in ga je znal napraviti zanimivega in privlačnega. Poseben talent ima pri pridobivanju sodelavcev. Delaven pa je tudi na socialnem in organizacijskem področju. Kot vodja Marijine družbe je postavil v ulici Risorta za družbenice moderen dom z lepo dvorano in kapelo, ki pa nudi ostarelim članicam tudi pravi dom. To je bilo veliko socialno dejanje. V dvorani pa so pogosto kvalitetne prireditve in predavanja, tako da je postala eno izmed središč slovenskega kulturnega življenja v Trstu.

Ne smemo pozabiti omeniti, da je msgr. Prešeren mnogokrat tudi edini, ki pomaga kakim skritim revežem. Za marsikaterega takšnega pomeni zadnje zatočišče.

Msgr. Prešernu želimo še mnogo zdravih in uspešnih let ter da bi mu bilo dano uresničiti še kako važno zamisel.

vzglede pri našem delu in pri naših naporih za ohranitev in razvoj slovenstva v Italiji.

Drugi del seje je izvršni odbor Slovenske skupnosti posvetil programu nove levosredinske vlade. S tem v zvezi je odbor poudaril važnost levosredinske formule, ki je Slovincem v Italiji le ustvarila boljše pogoje v mirnem sožitju med narodi in ki je južnotirski manjšini s paketom omogočila povsem mirno življenje in nemoten razvoj. Žal pa ni predsednik nove vlade v programski izjavi štirih levosredinskih strank niti z besedico omenil Slovencev, kar je pri Slovincih naletelo na negativen odmev.

Vendar pa izraža Slovenska skupnost upanje, da se bo levosredinska vlada čimprej spoprijela z vprašanjem rešitve slovenske problematike. Odlagati rešitev vprašanja Slovencev v Italiji bi namreč pomenilo deliti narodne manjšine v isti državi na več kategorij, kar ne bi bilo demokratično dejanje. Zato izvršni odbor Slovenske skupnosti apelira na novo vlado, naj se čimprej loti reševanja slovenskih problemov, tako da bomo Slovenci res živeli dostojno življenje, ki nam ga jamčijo med drugimi tudi ustava in mednarodni sporazumi.

NOVI PREFEKT

Na zadnji ministrski seji je bilo sprejetih več sprememb na politično upravnih mestih in prefekturah. Spremembe se tičejo tudi Trsta.

Za novega vladnega komisarja dežele Furlanije - Julijske krajine in obenem za tržaškega prefekta je bil imenovan dr. Antonio Di Lorenzo, namesto dosedanjega dr. Abbescie.

Novi prefekt je bil rojen leta 1913 blizu Pescare. Študiral je pravo in politične vede. Iz teh strok je napisal tudi nekaj del. Služboval je po raznih ministrstvih. Od januarja dalje pa je bil prefekt v Pordenonu.

Ob pozdavu želimo novemu vladnemu predstavniku, da bi se kmalu vživel v naše razmere in da bi zlasti našo slovensko stvarnost objektivno presojal.

RAZSTAVA RAZGLEDNIC V BAZOVICI

V Slomškovem domu v Bazovici je odprta razstava starih razglednic iz Bazovice in okoliških vasi.

Razstava je odprta v večernih urah, do nedelje 29. t.m.,

Medja vas

SREČANJE Z ŽUPANOM

V soboto, 21. t.m., se je župan devinsko-nabrežinske občine dr. Drago Legiša srečal z vaščani Medje vasi. Sestanek je bil v vaškem šolskem poslopju in se ga je udeležilo precejšnje število ljudi.

V svojem pozdravnem govoru je župan kratko obrazložil delovanje občinske uprave, v katero spadajo tudi občasni neposredni stiki z občani posameznih vasi. V živahnem razgovoru so prisotni navedli vrsto potreb, ki jih občutijo v vasi, med drugim dokončno ureditev vaških cest, okrepitev javne razsvetljave, ureditev poljskih poti in razne druge manjše probleme. Govor je bil tudi o spremembi regulacijskega načrta, pri čemer je župan poudaril, da za slovenske kraške vasi velja koncept, da se predvideva le tolikšna razširitev zazidalnih zemljišč, kolikor ustreza naravnim potrebam domačega prebivalstva. Priznati je treba, da so se s tem konceptom vsi strinjali, kar je tembolj pomembno, ker so v Medji vasi številni kmetovalci in imajo veliko svojih zemljišč.

Na koncu so vaščani izrazili željo, da bi še prišlo do podobnih srečanj.

L. K.

ZDAJ BODO LAŽJE DIHALE

Po hudi vročini se je ozračje zadnje dni močno osvežilo. Po nalih, ki so zajeli Tržaško in vso deželo že v nedeljo zvečer in so se ponovili v tork popoldne, se je ozračje kar ohladilo. Na Krasu je kazal termometer v tork zvečer le 16 stopinj, pihala je rahla burja in bilo je resnično hladno. Na Opčinah so bile ob devetih zvečer ceste čisto zapuščene. Če se je kdo že moral pojaviti na cesti, je pohitel, da je prišel spet v toplejše okolje. Stoli pred bari so samevali. Ves tržaki Kras se je zdel kot pogreznjen v zimski čas.

Sicer pa v Trstu ni bilo nič boljše, če ne še slabše. Nasprotje z nekaj dni prej, ko nismo slišali drugega kot zdihovalje nad vročino in so ženske zariple hlipale, kot da ne morejo več dihati, je bilo kar smešno. Kako malo je treba, da je konec vročine. Bogve kje je tista idealna temperatura, ki bi jo želeli ljudje?

Na srečo tokrat ni bilo toče, ki je malo prej napravila hudo škodo v Bregu in okrog Tržiča. Vendar pa letina letos na Tržaškem ne obeta dobro. Prav noben pridelek, razen smokev morda. Verjetno je bila zima premila za naravo.

OBVESTILO LICEJA »FRANCE PREŠEREN«

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu sporoča, da so v tajništvo šole na razpolago maturitetne diplome za sledeča šolska leta:

klasični oddelek: 1968-69, 1969-70, 1970-71

znanstveni oddelek: 1968-69, 1969-70.

Absolventi lahko dvignejo diplome v tajništvu šole vsak dan od 10. do 12. ure. Prinesti morajo kolek za 500 lir in nadomestno potrdilo o opravljenem zrelostnem izpitu.

—o—

Ruski intelektualac in pisec Amalrik, znan po knjigi »Ali bo Sovjetska zveza preživela leto 1984?«, je bil na novem procesu spet obsojen na tri leta prisilnega dela v Sibiriji.

D. Š.

Huda prometna nesreča na Proseku

Niti leto še ni minilo od strahotne nesreče, ki je na Mangrtu terjala tri življenja, pa je našo vas ponovno pretresla nova tragedija. Mlada družina se je odpravila v dopoldanskih urah na kopanje, ko je prišlo pod Svetim Križem do strašne nesreče, ki je terjala smrt očeta in moža Zdravka Verša ter hude telesne poškodbe mame in žene Nade ter petletnega sinčka Dejana. V začetku se je po okoliških vaseh raznesla vest, da so vsi trije mrtvi, tako grozen je bil pogled na kraj nesreče. Hvala Bogu pa je otročiček že skoro okreval, medtem ko je mati še vedno precej slaba, čeprav se ji zdravstveno stanje rahlo izboljšuje.

Pogreba nesrečnega Zdravka so se udeležila ogromna množica domačinov ter prebivalcev kraških vasi. Moške, dekleta in žene v ljudskih nošah, proseška godba na pihala, ki je pretresljivo igrala žalostinke. Moški pevski zbor »Vasilij Mirk« je v slovo zapel pred domom in na pokopališču. V cerkvi je pel mešani zbor, cerkvene obrede pa je opravil kontovelski župnik g. Bogatec, ki je tudi spregovoril pomenljive besede. V teh časih, ko je toliko prometnih nesreč, prosimo Boga, naj obvaruje naše družine pred nesrečami, ki so vse pogostejše.

SPOMINSKI JUBILEJ V ČEPOVANU

V nedeljo, 22. julija, je bil v Čepovanu kulturni praznik, pomemben tudi za zamejske rojake. Klub starih goriških študentov je odkril spominsko ploščo trem Podgornikom, ki imajo častno mesto v kulturno-politični zgodovini goriških Slovencev. To so: politik in državni poslanec Karel, publicist in vseučiliški profesor France in kmetijski strokovnjak Anton. Vsi trije so bili iz Čepovana, kjer je na njihovi hiši št. 51, danes last Plesničarjev, vzdana spominska plošča.

Klubov predsednik, še vedno mladostni osemdesetletnik in še kaj Gorkič je vodil slovesnost, na kateri je muzejski ravnatelj Marušič orisal lik Franceta Podgornika, poslanec Vilfan pa v toplih besedah Karla, ki je bil obenem z njegovim očetom Josipom in poslancem Ščekom voditelj primorskih Slovencev.

Podoba Antona Podgornika pa je podal dekan biotehnične fakultete iz Ljubljane.

Po položitvi venca pred ploščo so recitali pesnik Zorzut svojo spominsko pesem,

POLETNO VREME

Letošnje julijsko vreme je bolj spremenljivo kot aprilsko. Že deset dni se soparna vročina menjava z občutnimi padci temperature, z neurji in nalivi ter celo s snegom, ki ga je v ponedeljek nanese na Mangrtu in Visu pet centimetrov visoko.

Nalivi in toče pa so v Furlaniji in tudi v Beneški Sloveniji povzročili na milijone škod po polju in tudi na stavbah.

V Gorici in v Trstu se že od sobote pa do svetega Jakoba vsak dan tudi po dvakrat menjujeta poletna pripeka s soparico in oblačno nebo s plohami in jesenskimi nalivi.

Ljudski vremenoslovci ugibajo, da bo tako poletno vreme trajalo do Velikega šmarina. Tisti, ki čakajo še poletne počitnice, pravijo, naj bo le tako, samo da bo potem lepo.

NAŠA VINA

V goriškem poljudno-znanstvenem obzorju »Iniziativa Isontina« je izšel zanimiv članek o vinski proizvodnji na Goriškem. Po računih člankarja Alda Baderja znaša srednja proizvodnja več kot sto tisoč hektolitrov vina. Rdečih vrst je nekaj nad šestdeset tisoč hektov. Največji je pridelek merlota, in sicer 45 tisoč hektolitrov. Sledijo tokaj, 19 tisoč; kabernet 10 tisoč, pinot 5, malvazija 4, nato verduc, sauvignon in druge vrste.

Goriško-furlanska trtoreja je v stalnem razvoju. Vinogradi se širijo, ker se gospodarji posvečajo umni in mehanizirani negi trt. Dobivajo tudi pobude in podpore od kmetijskih in vinskih konzorcijskih.

Treba pa je uvajati nove bolj plodnosne vrste trt. Večjo skrb pa bodo morali strokovnjaki posvetiti tudi pedološkimi raziskavam, to se pravi proučevanju naših opočin in skrilastih tal ter njih izboljšavi ter izbiri za nove nasade.

Če ob teh razmislekih pogledamo še nekoliko naše vinograde sedaj, se moramo prav razveseliti. Prihodnji pridelek se kaže zdaj obilen in dober. Seveda, preroki nismo in upamo, da bo tudi avgust trte redil in grozdje sladil in ne bo spustil nanje kekega ledenega zrnja.

domači šolski otroci pa nekaj drugih, priložnostnih.

Udeležba domačinov in gostov bi bila še večja, če bi ne grozilo slabo vreme in če ne bi bile sočasno napovedane še druge prireditve v bližnji okolici.

Sovodnje

TOVARNIŠKO PREDMESTJE

Kdor si je pred letom dni ali kaj več ogledoval Sovodnje, se kar čudi, kako se je naselje v kratkem času spremenilo iz poljedelske in obrtne vasi v tovarniško predmestje z ličnimi novimi hišami, urejenimi cestami in vabljivimi gostišči. Samo še gorenji konec do ponosnega Kulturnega doma kaže še svoje starinsko patriarhalno lice obcestne vasi.

Seveda, tudi šolsko procelje spominja na stare razpadajoče čase. Koliko časa še?

Pri nas se tudi industrija vedno bolj razvija. Delovati je že začela nova tovarna podjetja »Adami« na groblji. Izdeluje velike grelnice kotle za parne centrale. Zaposlenih je že 250 delavcev. Potrebovali jih bodo še kakih 200, ker se podjetje naglo širi. Sedaj prevažajo delavce celo iz Portogruara, ker je doma delovne sile premalo. Kaj bo, ko bodo zrasle še nove tovarne in se bodo tudi tuji ljudje priselili k nam?

PO TELEFONU

V modernem svetu hitrice in nepočakanoosti se uporaba telefona vedno bolj širi. Po telefonu ne samo naročujemo in opravljamo trgovske posle, ampak se pogosto tudi brez potrebe sprašujemo, kako si spal in prebavil kosilo. Zato se tudi število telefonskih naročnikov stalno večja.

Iz novega telefonskega imenika, ki ga te dni razdeljujejo, razberemo, da je v Gorici 8173, v goriški pokrajini pa 17 tisoč telefonskih naročnikov. V Gorici pride torej en telefon na pet prebivalcev. Telefonsko omrežje se vedno bolj širi.

Vedno več je tudi javnih telefonskih kabin. Sedaj jih je v mestu in po okolici razmeščenih 56. Proti koncu leta pa jih bo že sedemdeset. Ljudje se telefonskih kabin zelo poslužujejo in so zato tudi precej donosne. Še bolj pa bodo, ko se bo lahko namesto dosedanjega gumba vrgel v aparat petdesetlirski novc za sklopitev.

KAKO JE S CENAMI?

Prejšnji teden se je v Gorici končal, kot marsikje drugod, z nenadnim poviškom cen kruha ter vseh pijač v javnih lokalih.

Pa ni šlo samo za povišek cen, ampak tudi za zmedo, ki je pri tem nastala. Cene kruha so se povišale od prodajalne do prodajalne različno, od 50 do 100 lir več kot prej.

Pa tudi še potem, ko je oblast odločila, da se mora kruh prodajati po prejšnji ceni. Če nima prodajalna navadnega kruha po stari ceni, mora pa boljše vrste prodajati po isti ceni, da ne bodo prav gospodarsko šibke družine najbolj prizadete. Do torka pa se še niso cene kruha po vseh pekarnah uravnovešile ter obstajajo razlike v cenah od ulice do ulice.

Podobno je s cenami kave in pijač v kavarnah. Na splošno se je cena za skodelico kave zvišala za deset lir, v nekaterih lokalih tudi za več, da ne govorimo o likerjih.

Kavarne in bari zgubljajo goste, ki upravičeno pričakujejo, da pristojna oblast določi cene, tudi zvišane, a povsod enako.

DOPOLNILNI TEČAJI

Ravnateljstvo Enotne srednje šole »Ivan Trinko« v Gorici, ul. Randaccio, sporoča, naj se vsi dijaki, ki želijo obiskovati v mesecu avgustu dopolnilne tečaje, javijo na šoli po naslednjem urniku:

1. avgusta ob 8.30 italijanščina in slovenščina (I. razred);
2. avgusta ob 8.30 matematika in nemščina (I. razred);
3. avgusta ob 8.30 italijanščina in slovenščina (I. razred);
4. avgusta ob 8.30 matematika in nemščina (II. razred).

IZ ORISTITE KOPANJE, DA SE NAUČITE PLAVATI!

Še vedno se dogajajo nesreče, ker ljudje ne znajo plavati, pa se kljub temu spuščajo predaleč na morje, mogoče zato, ker jih je pred družbo sram priznati, da niso sposobni plavalci.

Zato naj bi vsi tisti, ki še ne znajo plavati, pa ljubijo morje, izkoristili poletje, kolikor ga je še ostalo, za to, da se nauče plavati. Naj jim ne bo nerodno priznati, da ne znajo. V vsaki družbi je kdo, ki je dober plavalec, in ta naj bi skušal naučiti plavati tiste, ki ne znajo, ali izpopolniti njihovo znanje. To velja predvsem za mlade.

Naučite se plavati tako, da boste obvladali tehniko plavanja in da si boste obvladali tudi odpočiti, če bi kdaj začutili, da vam med plavanjem pojemajo moči!

Kulturno-zabavno srečanje na Kamenici

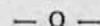
Kulturna društva in skupine Beneške Slovenije vabijo k prosvetni in zabavni prireditvi, ki bo v soboto, 28., in v nedeljo, 29. julija, na Kamenici pri Stari gori.

V soboto bo ob 17. uri odprtje kioskov, ob 20. uri pa nastop harmonikašev iz Nadiških dolin.

V nedeljo bo ob 16. uri maša v štirih jezikih, to je, v jezikih sosednih narodnostnih skupin. Nato bo sledil bogat glasbeno-pevski spored. Nastopili bodo pevski zbori iz Ljes, iz Sv. Lenarta, iz Gorice, iz Števerjana, z Opčin, iz Ronk, iz Dola-Poljan. Poleg teh še pevski zbor iz Tolmina, pevski zbor Radiše iz Koroške, furlanski iz Chioprisa ter folklor-

na skupina Marolt iz Ljubljane. To bo res srečanje besede in pesmi štirih narodov.

Zvečer bo velika prosta zabava s plesom in bogato založenimi stojnicami prigrizkov in pijač. Na razpolago je tudi velik parkirni prostor.

NE POZABITE!

V torek, 31. julija, je zadnji dan za plačilo radijskih in televizijskih pristojbin.

Radijska naročnina za drugo šestmesečje znaša 1250 lir; za televizijo pa 6.115 lir.

Za tretji trimesečni obrok radia je treba plačati 650 lir, za televizijo pa 3.190 lir.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Študija o doslednem katoliškem politiku

Pred kratkim je bila natisnjena v Trstu študija Marie Grazie Biolcati »Umberto Merlin: la coerenza dei cattolici democratici« (Umberto Merlin ali doslednost demokratičnih katoličanov). To je doktorska disertacija mlade Biolcati, ki je prikazala v njej eno najbolj zanimivih in najlepših strani iz zgodovine političnega gibanja italijanskih katoličanov. Zadala si je konkretno nalogo, da oriše v študiji osebnost in delovanje advokata Umberta Merlina, ki je bil zvezni člen med nekdanjo Ljudsko stranko in povojno Krščansko demokratsko stranko, kot je izjavil svoj čas sedanjí ministrski predsednik Mariano Rumor in kot je omenjeno v uvodu, ki ga je napisal Erminio Filippin, predsednik Centra za socialne študije.

Študija obsega okrog 130 tiskanih strani in je razdeljena v štiri poglavja, ki imajo naslove: »Katoliško gibanje v Padski nižini v začetku stoletja«, »Merlinovo delovanje do Italijanske ljudske stranke«, »Katoličani in prva svetovna vojna« in »Merlin ter ljudsko gibanje v Padski nižini«. Sledijo opombe (navedbe virov), bibliografija in seznam uporabljene literature ter arhivskega materiala. Poglavja so razdeljena še v manjša poglavja, tako da je podana vsa vsebina zelo jasno in pregledno. Takoj je treba reči, da je branje prijetno in napeto, pa tudi izredno poučno. Ta knjiga nam res da spoznati, iz kakšnih korenin je zrasla stranka, ki ima danes relativno večino v Italiji, in zakaj se po pravici sklicuje na svojo protifašistično preteklost in na svoj ljudski značaj. Obenem pa nam razkriva odnose med naprednimi italijanskimi katoličani in socialisti v času med obema svetovnima vojnama.

Advokat Umberto Merlin se je rodil v Rovigu l. 1885, umrl pa je leta 1964 v Padovi. Poleg svojega advokatskega dela pa se je vneto posvečal političnemu delovanju, v zavesti, kako je važno. Bil je med prvimi in glavnimi političnimi organizatorji katoličanov v Padski nižini in ustanovitelji njihovih političnih ter socialnih društev. Po prvi svetovni vojni je pomagal don Sturzu ustanoviti Ljudsko stranko in potem je bil med njenimi glavnimi in najbolj neustrašenimi političnimi predstavniki v dolgem boju proti fašizmu, tudi v parlamentu. Tisti del knjige, ki riše odpor Ljudske stranke proti fašizmu in njegovim metodam, je najbolj zanimiv in privlačen. Strnjeno, a dramatično so orisani posebno dogodki po ugrabitvi in umoru socialista Matteotija, ko je opozicija zapustila parlament in se zbrala na Aventinu v nekaj protiparlament. Kralj je bil tedaj tisti, ki se ni oziral na javno mnenje in je poslušal rajši Mussolinija. Ta je bil v hudih škripcih, a ob kraljevi podpori se je znašel in izkoristil priložnost, da je uvedel pravo diktaturo. Merlin je na naslednjem in zadnjem kongresu Ljudske stranke v Rimu obtožil Mussolinija, da hoče s silo streti vsakršno obliko opozicije proti vladi, ki je prišla na oblast samo s formulo koalicije, pa se je spremenila v diktaturo — opozicije, ki hoče obnoviti red v državi, a v vzdušju svobode in v spoštovanju ustave. S kongresa so poslali tudi pozdravno poslanico predsedniku stranke donu Luigiju Sturzu, ki je živel v begunstvu v Londonu, ter so jo tudi javno prebrali in odobrili, kar dokazuje

pogum, ki so ga pokazali delegati nasproti fašističnemu režimu. Že kmalu potem — 6. novembra 1926 — pa je bila Ljudska stranka prepovedana kot vse druge stranke razen fašistične. Merlin se je posvetil spet svojemu advokatskemu poklicu. »Zapuščen od svojih najbolj zaupnih prijateljev je vedno visoko držal zastavo stranke, tako da je ostal v svojem mestu skoraj edini član Ljudske stranke, ki ni bil pripravljen, da se ukloni fašistični nesramnosti... Proti fašizmu je ohranil vedno trdno in odločno stališče,« je rečeno na koncu knjige. Po koncu druge svetovne vojne pa je postal, kot rečeno, eden tistih, ki so prenesli stare izkušnje v novo krščansko demokracijo.

Ko prebiramo to drobno knjigo, nam je žal dveh stvari: Da noben naših slovenskih politikov, ki so svoj čas zastopali primorske Slovence v rimskem parlamentu, ni opisal svojih doživetij in izkušenj — kako zanimivo in dragoceno branje bi bilo to! — in da tudi ni še nihče tako dokumentirano obdelal nobenega izmed predvojnih voditeljev katoliške Slovenske ljudske stranke, razen, do neke mere, Kreka. Tako se n. pr. vsa sporna osebnost slovenskega katoliškega politika dr. Antona Korošca še vedno izgublja v meglenih obrisih in anekdotah (celo v Majcenovih zapiskih), ne da bi mogli preveriti njegovega dejanja in govore na osnovi kritične študije in zbrane dokumentacije.

fj

IZŠLA JE 5-6. ŠTEVILKA MLADIKE

Te dni je izšla 5-6. številka Mladike, ki je nekoliko bolj obširna kot običajno. Med najvažnejše članke spada 3. nagrajena novela revije, ki jo je prejela Iranja éerjal in njen smisel v razlašcanju slovenske zemlje. Poleg tega prinaša ta številka celotno predavanje, ki ga je imel Alojz Rebula ob odprtju Slovenika v Rimu, in spominski članek Antona Kacina o Butkoviču-Domnu, znanem ugankarju. Poleg ostalega gradiva je še omembe vreden članek Franca Mlajača Po volitvah, Maksa Šaka o šoli — večnemu bolniku, Jevnikarjev pregled zamejske književnosti, v kateri obdelata Lipuscha, Polanška in Hartmanovo, ter prispevki mladih: o vlogi laikov, intervju z dvema maturantom in kako so zdravili nekoč ter Na počitnice. Poleg malenkosti prinaša revija tudi smešnice in ni izpadel niti Čuk na obelisku.

NOVI ROMAN METODA TURNŠKA

V kratkem bo izšel novi roman Metoda Turnška »Med koroškimi brati«, na katerega opozarjamo naše bralce. Ob tem pa nam je žal, da je Turnšek opustil svojo etnografsko delo, za katero bi bil našel ravno na Koroškem, posebno v zdaj delno že ponemčenih krajih, plodna tla, da nam za našo znanost reši, kar se še da rešiti. V narodopisni vedi bi bil mogel doseči format, ki mu ga v leposlovju nikoli ne bo dano doseči.

ŠTUDIJSKI DNEVI V DRAGI

bodo letos 1., 2. in 3. septembra. Glavna misel dni bo družina in njena problematika.

V OCENO SMO PREJELI

Maria Grazia Biolcati: »Umberto Merlin: la coerenza dei cattolici democratici«. Trst. Založba ni navedena.

Kako naj se sončimo

Intenzivno sončenje celega telesa si privoščimo lahko le dva meseca v letu. To obdobje zato kar se da pametno izkoristimo in razdelimo: pred tem v čas prilagajanja, v juliju in avgustu v čas intenzivnega sončenja in kasneje v čas, ko ohranjamo zagorelo polt čim dlje.

Zagorela polt celega telesa je ne le prijetna na pogled, bolj ali manj moderna, na vsak način je za zdravje in dobro počutje nenadomestljiva. Seveda le tedaj, če ne pretiravamo. V času intenzivnega sončenja se vselej izogibamo direktnim sončnim žarkom v opoldanskem času. To je istočasno tudi čas opoldanskega kosila ali pa še služben čas, tako, da ni pretirane nevarnosti za sonce prav v tem času. Pazimo pa tudi, da se ne sončimo in ne plavamo takoj po

V nedeljo, 5. avgusta

obedu, ker je sicer splošno počutje in zdravje v nevarnosti. Prebavila zahtevajo svoj mir. Pri intenzivnem sončenju telesa vedno svetujemo gibanje in čim manj poležavanja. Na noben način pa na soncu ne smemo zaspati (toliko bolj v čisti senci).

Nepogrešljiva kombinacija s sončenjem je osvežitev v vodi. Vedno pa pri menjavanju sončenja in plavanja ali tuširanja, mokro kožo osušimo, preoblečemo kopalke in se znova na-

VSI V DEVIN!

mažemo z zaščitnim sredstvom. Voda, ki se nabira na šoži v obliki kapljic, deluje kot zbiralna leča in povzroča neenakomerno ogorenje kože telesa. Na kopanju tudi ne uporabljamo nobenih dišav na koži, ker rade puščajo temne madeže, ki jih kozmetično zelo težko ali pa sploh ne moremo več odstraniti. Temne lise na hrbtu v obliki peg so zelo pogoste pri premočnem sončenju, ki pušča mehurje. Kozmetična napaka je nepopravljiva in velja v bodoče le previdnost.

Se posebej pazimo, da kože, ki jo je prejšnji dan sonce premočno opeklo, naslednji dan ni-

Velik ljudski praznik na dvorišču devinskega gradu

kakor ne sončimo. Naredimo pavzo ali pa delno sončimo samo neprizadeto kožo telesa. Posebno skrb pripravimo negi telesa zvečer, po sončenju. Predvsem pri občutljivi, suhi in pri starajoči koži po sončenju vedno uporabljamo mazila za nego kože, ki jo vlažijo in mastijo. To so posebni izdelki z oznako »po sončenju«, ki so v veliki izbiri na razpolago. Za nadomestilo pa je preizkušen domač recept: sladka smetana (žlice), ki jo enakomerno vtremo v celo telo).

ph. Manja Pečnik - Vovk

Sodobno kmetijstvo

Marko Amon, dipl. veterinar, je eden izmed vodilnih slovenskih tehnologov za načrtovanje v živinoreji, ki pa svoja spoznanja in izkušnje ne obdrži zase, temveč pridno in na dostopen način seznanja zainteresirano, zlasti strokovno, javnost (glej Sodobno kmetijstvo, števil. 4, april 1973). Glede odplakovanja gnoja, ki je način odstranjevanja gnoja, ki se čedalje bolj uveljavlja tako v Sloveniji kot na Hrvaškem, pravi, da je res dober sistem, vendar ne v celoti brez pomanjkljivosti, zlasti kar zadeva izvedbo kanalov. To pa se po njegovem dogaja prav zaradi nepoznavanja odplakovanja in pretakanja gnojevke. Mislimo, da je dobro, če seznanimo z njegovim doprinosom k osvetlitvi nejasnih področij in problemov odplakovanja tudi naše bralce.

V hlevih z odplakovanjem in pretakanjem gnoja, v katerih ne uporabljamo nastilja, tečeta oz. polzita po kanalih v gnojiščno jamo ali rezervoar mešanica gnoja in gnojnice brez večjih primesi stelje. Ker v glavnem ni hlevov, kjer bi gnojevki dodajali večje količine vode, bo pozornost obrnjena le na pretakanje gnoja. Za razliko od odplakovanja, kjer znaša padec kanala od 0,5 odst. pa pri pretakanju ni potrebna večja količina vode za dodatek gnojevki. Amon je mnenja, da je sploh vprašanje pretakanja zanemarljivo, tudi od projektantov. Mnogo so se s tem problemom ukvarjali na univerzi Karla Marxa v Leipzigu.

Pretakanje gnojevke po kanalu

Gnojevka se prične poganjati ali pretakati šele tedaj, ko je potisni napon, ki ga daje hidrostatski pritisk, večji kot pa točka elastičnosti, torej večji kot so notranji odpori, vstevši trenje ob steni kanalov. V nasprotnem primeru bi se gnojevka pretakala kot voda in površina gnojevke bi bila vodoravna. Obstaja torej neka mera elastičnosti gnojevke. Z naraščanjem hitrosti pretoka se zmanjšuje viskoznost gnojevke, kar pomeni v praksi, da problemi nastajajo najpogosteje tam, kjer gnojevka najpočasneje teče, kjer ima torej največjo viskoznost. To pa je na začetku kanala. V prečnem kanalu ni več tolikšnih problemov kot ob stoječih živali.

Načrtovanje kanalov

Pri načrtovanju kanalov za pretakanje sta določeni širina in dolžina kanalov. Globina kanalov in njihova oblika pa sta posledica fizikalnih zakonov. Globina je odvisna od številnih dejavnikov, v glavnem od dolžine. Gnojevka se idealno pretaka takrat, kadar se enakomerno premika po vsej dolžini kanala. Zaradi nepoznavanja pretakanja grade kanale preplitko (slabo delovanje) ali pa pregloboko (podražitev). Pregloboki kanali pa še dodatno povečujejo nezaželeno kroženje zraka, ki dviguje do živali škodljive pline. Načrtovalec mora torej natančno določiti globino kanala, in biti mora gotov v svoje načrtovanje tako, da odmeri točno tisto globino, ki je potrebna.

Sirina kanala

Sirina kanala je odvisna od tehnologije in ureditve hleva, pri vezani živini znaša 80 do 120 cm, odvisno od tega, ali so rešetke za živali fiksne ali premične. Pri pitancih so te

Osnovna spoznanja pri pretakanju gnoja

mere večje. Širše kanale uporabljamo pri hlevih s prosto rejo živali, kjer so tla iz betonskih hlodov, in pri ležalnih boksih, kjer so betonski plohi položeni nad kanale, ki potekajo med ležalnimi boksi. Ti kanali so pri prosti reji široki tudi 3,5 do 4 m.

Računanje potrebne globine kanala

Za premikanje gnojevke je potreben dovolen pritisk. Pri zelo ozkih kanalih lahko trenje ob stenah preraste notranje trenje in gnojevka zastaja. Spodaj pri dnu se zadržuje redkejši del, medtem ko na površini plavajo delci krme. Kanali imajo nagib, ki je na Holandskem navadno med 1 in 2 odst. v slovenskih kmečkih gospodarstvih pa mnogo večji (3-4 odst.). Na nagib močno vpliva sestava krme. V glavnem nastajajo težave tam, kjer v obroku ni silaže ali okopavin (pese), oziroma poleti trave. Da bi se sluzasta snov ohranila na dnu kanala, je potrebno izdelati dno kanala brez padca, in na koncu kanala postavimo prag, visok 15 cm. Globina kanala se izračuna s posebno formulo, ki je primerna za kmečke hleve z 10 - 15 m dolgimi kanali. Težave nastopijo pri ozkih kanalih, kjer je močno trenje na dnu in ob stenah, in pri takih kanalih, kjer v njih ni sluzaste podlage.

Pri daljših kanalih (nad 30 m) razdelijo kanal na kaskade, kajti gnoj se nabira na začetku in na koncu kanala v močnejšem nagibu kot v srednjem delu (manjši padec). Način krmljenja vpliva na konsistenco krme in torej na njen nagib v kanalu.

Napake projektantov

Projektanti največkrat grešijo pri tem, ko zamašijo oba sistema kanalov, in sicer odpla-

kovalni in pretočni. Tako nastane sistemski konglomerat, ki praviloma ne deluje tako, kot je potrebno. Pri tem uporabljajo v notranjem delu hleva štirioglate kanale brez padca, na koncu hleva pa postavijo zapornico in od tu dalje cevno kanalizacijo s 5-odstotnim padcem. Pri prečnih kanalih pa pozabijo na to, da le-ti delujejo na istih principih kot vzdolžni kanali. Enostaven je profil kanala, ki je pravokotne oblike in kjer so koti zaobljeni. Ta oblika se je do sedaj najbolj obnesla. Nekateri sicer priporočajo profil, kjer se stene proti vrhu kanala zožujejo, vendar je takšna oblika za izvajalca kanala zelo zahtevna, poleg tega pa se v kanalu povečuje trenje ob stene. Pred prvo uporabo je potrebno kanal napolniti z vodo do vrha praga. Prečni kanali se grade enako kot vzdolžni, le če se v prečni kanal izteka več vzdolžnih, jih izdelamo širše. Če vsebina vsega kanala polzi ali se pretaka in če sta dotok ter odtok gnojevke uravnotežena, potem imamo idealen pretok. Pretakanje gnojevke pospešimo že z majhnimi količinami vode, ki jo dodamo na začetku kanala. Na zmanjšanje »proste vode« vplivajo delci krme ali stelje, čvrsti gnoj mladih živali in presušeni krav in bikov, izparevanje, če hlev ni polno zaseden. Izkušnje kažejo, da so se hlevi na pretakanje obnesli tam, kjer v kanal ne pride prevelika količina stelje in hrane. Živino z bolj trdim blatom je treba postaviti na tisti del kanala, kjer ima gnojevka najmanjšo viskoznost. Motnje nastajajo vedno v začetku kanala, t. am torej, kjer je viskoznost največja. Preprečiti moramo zato, da pridejo ostanki krme ali suhega gnoja v ta del kanala. Če pride do zastoja, moramo v kanal dodati vodo, gnojevko pa obenem pomešati. Zaradi možnega nabiranja zemlje ali peska v kanalu, očistimo kanal z vodo vsaki dve leti. Kanali naj bodo ob izvajanju gladko obdelani in premazani z bitumenom ali silosnim lakom.

Spominska plošča »Partizanskemu dnevniku«

V nedeljo, 22. julija, so v vasi Zakriž nad Cerknim odkrili spominsko ploščo »Partizanskemu dnevniku«, ki so ga novembra leta 1943 začeli tiskati v tem kraju. Proslavo sta organizirala »Primorski dnevnik« iz Trsta, ki je naslednik tega dnevnika, in slovensko časnikarsko društvo. Najprej je govoril glavni urednik ljubljanskega »Dela« Mitja Gorjup, nato pa urednik »Primorskega dnevnika« Jože Koren. Prisotne, med katerimi je bilo še posebno veliko Tržičanov, je pozdravil tudi

RAZVELJAVLJEN 781. ČLEN CIVILNEGA ZAKONIKA

Italijansko ustavno sodišče je odločilo, da si mož in žena lahko medsebojno napravita darila v obliki premoženja in da je to popolnoma veljavno po zakonih. Doslej to ni bilo mogoče, ker je to prepovedoval 781. člen civilnega zakonika. Ustavno sodišče je spoznalo ta člen za protiustaven, ker je v nasprotju z ustavnim načelom enakopravnosti. Drugi državljani so si namreč med seboj lahko delali taka darila, mož in žena pa si jih nista smela.

nekdanji komisar divizije »Garibaldi-Natisone G. Padovan. V kulturnem sporedu so nastopili tržaški Partizanski pevski zbor in nekdanji člani igralske skupine IX. korpusa.

»Partizanski dnevnik« je bil edinstven pojav med drugo svetovno vojno ne samo na Slovenskem, marveč v vsej Evropi. Najprej so ga tiskali na ciklostil, od jeseni 1944 dalje pa na prvi tiskarski stroj, ki so ga v tajno tiskarno »Slovenija« v bližini Vojskega pripeljali iz Milana. Izhajal je redno vsak dan, z majhnimi presledki ob najhujših nemških ofenzivah, in je prinašal za tedanje razmere prav sveže in zanimive novice iz domovine in od drugod. Štel je štiri strani manjšega formata, podobnega, kot ga ima danes »Novi list«, vse črke pa so postavljali na roko, kar je seveda bilo precej zamudno delo. Celotna ekipa urednikov in stavev je štela okrog 50 ljudi. Seveda je bila tiskarna »Slovenija« skrbno zastražena pred morebitnim nemškim odkritjem in je zanjo vedelo silno malo oseb. Tiskarna je bila po vojni proglašena za narodni spomenik in urejena za ogled.

Zadnje številke »Partizanskega dnevnika« so izšle še v Trstu v začetku maja 1945, 13. maja istega leta pa je v tem mestu začel izhajati današnji »Primorski dnevnik«.

Kaj nam povedo številke

V zadnjem času so v več listih objavili rezultate številk stanja nekaterih manjšin, tako na primer Slovencev na Koroškem, o čemer smo že pisali, pa tudi južnotirolskih Nemcev, gradiščanskih Hrvatov itd. Do teh števil so prišli na osnovi ljudskih štetij, ki sta v Italiji in Avstriji bili predlanski. O teh rezultatih bi lahko napisali celo razpravo, vendar že samo iz nekaterih moremo zelo poučno spoznati, v kakšnih okoliščinah živi in se razvija določena narodnostna skupnost.

Za primer vzemimo najprej Južno Tirolsko. Leta 1961 je v tej deželi živelo skupno

373.863 prebivalcev, od tega 232.717 Nemcev, 128.271 Italijanov in 12.594 Ladincev. Ljudsko štetje leta 1971 pa je pokazalo naslednjo sliko: skupaj 414.041 prebivalcev, od teh 260.351 Nemcev, Ladincev 15.456 in 137.759 Italijanov. Opazen je torej precejšen porast skupnega števila prebivalstva, kar je med drugim posledica gospodarske blaginje, število pripadnikov narodnih manjšin pa se ni zmanjšalo, marveč sorazmerno povečalo. Pojav je seveda popolnoma normalen in dokazuje, da je obema manjšinama na Južnem Tirolskem zagotovljen skladen nacionalni, gospodarski in družbeni razvoj. Iz rezultatov ljudskega štetja lahko dalje sklepamo, da je strah pred posledicami zaradi izjavljanja k določenim manjšinski skupnosti omejen na razmeroma majhno mero.

Popolnoma drugače je na primer na Koroškem, kjer že vsa leta po vojni opažamo občutno padanje števila prebivalcev, ki se v kakršnikoli kombinaciji prijavljajo k tistim, ki znajo oziroma govorijo slovensko. Izjema je le ljudsko štetje predlansko; ugotovili so namreč 2000 več ljudi, ki so kot občevalni jezik navedli slovenščino samostojno, vendar to dejstvo splošne težnje po padcu slovensko govorečega prebivalstva ne spremeni. Zelo podoben položaj vlada na Gradiščanskem,

kjer živi hrvaška manjšina. Leta 1961 so naštetli še 23.813 oseb s hrvaškim občevalnim jezikom, samo 1.867 z nemško-hrvaškim ter 2.414 prebivalcev s hrvaško-nemškim občevalnim jezikom. Leta 1971 so na Gradiščanskem ugotovili 271.119 prebivalcev, od teh je navedlo nemščino kot občevalni jezik 241.254 ljudi, hrvaški jezik 6.600, nemško-hrvaško skupino 15.700 in hrvaško-nemško 2.165 oseb. Skupno torej 24.533 prebivalcev, ki so v različnih kombinacijah ali samostojno navedli hrvaščino kot občevalni jezik. Deset let prej je bilo takih prebivalcev še 28.094, leta 1951 pa 34.339. Kritiko zasluži seveda že sama delitev na »čiste« in »mešane« jezikovne kombinacije, ki je znanstveno precej dvomljive vrednosti, vendar nam zgornje številke kljub še drugim pomanjkljivostim dovolj jasno kažejo, da gre splošna težnja v smeri asimilacije te manjšine.

S pomočjo primerjave z Južno Tirolsko smo spoznali, da je v urejenih razmerah možen obstoj in celo občuten razvoj ter številčen porast manjšine, kar pa za Avstrijo ni mogoče trditi. Ostaja zato dejstvo, da so tako Slovenci na Koroškem kot tudi Hrvati na Gradiščanskem še zelo daleč od enakopravnosti in od tistega stanja, ko se bo lahko vsak pripadnik manjšine lahko svobodno in brez strahu za posledice (politične, gospodarske) prišteval k narodu, h kateremu resnično spada.

Bratovska ljubezen - a le na daleč

Pretekle dni je pritegnilo pozornost sveta čudno dogajanje na meji med Libijo in Egiptom. Nekaj desetisoč Libijcev se je na povelje svojega voditelja Gedafiga v dolgi avtomobilski koloni odpravilo preko meje, da bi prisilili egiptovskega predsednika Sadata k takojšnji združitvi obeh držav. Združitve je bila načelno sicer že pred časom sklenjena, celo že večkrat, toda do nje vendarle ne pride, ker se egiptovski predsednik temu upira in najbrž ne samo on, ampak precej široka politična plast v Egiptu.

Zadeva je čudna že zaradi tega, ker sili k združitvi država, ki ima komaj kaj več kot milijon prebivalstva, upira pa se ji držav, ki ima 50 milijonov prebivalcev. Navadno je ravno obratno, da si namreč velike države hočejo pridružiti manjše.

Seveda pa pri tem ne odloča volja ljudstva niti na eni niti na drugi strani meje, ampak politični računi. Gedafiga je silovito častihlepen in hlepi po oblasti. Ima se za genialnega voditelja, za nekakega od Boga poslanega novega vojskovodjo orabskega sveta.

Toda kaj more napraviti s svojim miliga sveta. Toda kaj more napraviti s svojim milijonom primitivnih Libijcev in odrezan od področij, kjer se res odloča? Za njegove velikanške ambicije so mu potrebne velike človeške mase. Tako je sklenil, da naj pride do združitve obeh držav in da naj ostane predsednik skupne države Sadat. Toda vsakdo, ki pozna njegove težnje, ve, da je to zvižaja in da bi skušal s svojimi strastnimi govori in fanatično nacionalistično ideologijo, ki živo spominja na fašizem, pridobiti zase egiptovsko mladino in konservativne množice ter z njihovo politično podporo vreči sedanjo egiptovsko vladavino in se polastiti oblasti.

S petdesetimi milijoni ljudi in z velikimi denarnimi sredstvi, s katerimi razpolaga zaradi prodaje libijskega petroleja, bi si lahko privoščil, da začne uresničevati svoje načrte, predvsem pa najbrž novo vojno z Izraelom. Vsekakor bi visela vojna, če bi bil Gedafiga v Egiptu, vedno na nitki. Sadat vse to ve, in ker je tudi njemu do oblasti, povrh pa je večji realisti, se zaveda, kaj bi pomenila nova vojna z Izraelom, zato odriva od sebe Gedafiga in njegovo Libijo, kolikor le more. Bratovska ljubezen že, a na gotovo razdaljo...

F.J. - 144

SMRT V POMLADI

Začel se je vzpenjati po strmih pobočju navzdol. Kolikor se je spominjal od drugih voženj, je bila soteska precej kratka in če bi šel vstric proge v eno ali drugo smer, bi prišel kmalu na položnejša tla. Toda s tem bi zamudil čas in razen tega je bilo možno, čeprav bolj malo verjetno, da je soteska na obeh straneh zastražena. Italijani so že začeli graditi bunkerje ob progi.

Slišal je sopihanje vlaka v daljavi. Padlo je še nekaj strelcev, a daleč. Ni mogel razločiti, ali so bili izstreljeni z vlaka ali so pomenili odgovor raznih raztresenih italijanskih straž na prejšnje streljanje z vlaka. Vsekakor je moral pohiteti, da se reši iz soteske, ki bi lahko postala past, če bi ga utegnili obkoliti v njej.

Začel se je vzpenjati še hitreje, a sistematično, brez hlastnosti, da se ne bi preveč utrudil. Prijemal se je za debela in veje in previdno postavljaj noge, da bi mu ne spodrsnilo, pa tudi da ne bi vzbujal preveč šumov. Spomnil se je na leta v nižji gimnaziji, ko je bil pri skavtih in so se učili, kdo se zna bolj neslišno plaziti po gozdu in se približati »sovražnemu« taborišču. Tedaj je jemal tisto igro zelo resno in se znal vedno približati »Indijancem« prav za hrbet. Če bi bil takrat slutil, kako mu bo ta spretnost nekoč prav prišla? Toda ali jo še obvlada?

Na misel so mu prišle tedanje »vojne« zvižaje in skušal jih je uporabiti. Če je čutil, da je stopil v mehko prst, je zabrisal sled za seboj tako, da je z roko izravnal sled in jo posul z listjem in dračjem, ki je ležalo po tleh. Kmalu je začutil pod seboj bolj položna tla in nenadno se je znašel na robu obširne planote ali polja. Bilo je že tako temno, da ni mogel določiti njene razsežnosti, toda v daljavi je zaslišal težki ropot avtomobilskega motorja in nato še enkrat. Bila je italijanska kolona, ki je peljala

tam spredaj nekje mimo. To pa je pomenilo, da je tam cesta. Moral bo biti še bolj previden.

V teh krajih, ki so bili daleč od Ljubljane, se ni dobro spoznal. Toda v žepu je imel zemljevid in vžigalice. V gostem grmovju je legel na tla in skušal zakrivajoč plamenčke vžigalic s klobukom razbrati z zemljevida svoj položaj. Kmalu si je bil na jasnem. Nahajal se je na kraju, kjer so se rade zadrževale partizanske čete. Če bi jih začel iskati, bi nedvomno prej ali slej na katero naletel. A prej je moral še premisliti, kaj naj naredi. Ali naj se poskusi vrniti v Ljubljano ali naj gre h partizanom? Toda najbolj nujno je bilo, da se reši Italijanov in prehití akcijo, ki jo bodo gotovo sprožili, da bi ga ujeli. Šlo mu je na smeh, če si je predstavljal bes karabinjerja na vlaku, ko se je spet postavil na noge in opazil, da je »reverendo« izginil.

Čim bolj potihem se je plazil proti cesti. Rad bi jo bil čimprej prešel, da bi imel pred seboj odprto pokrajino in pristo pot v hribovje. V gozdu je bilo čisto tiho, le zdaj pa zdaj je zaslišal šum kake živali, ki jo je nehote pregnal iz njenega zavetja ali vzdramil pri njenem nočnem lovskem pohodu. Enkrat se je zdrznil, ko mu je skoraj izpod nog odskočil velik zajec, močno udaril z zadnjima nogama po trdi zemlji in planil v beg. Skoraj s tovariškim čustvom je poslušal njegove skoke, ki so kmalu utonili v grmovju. »Tdi on se boji,« je pomislil. »Toda trenutno je vendarle varnejši kot jaz.«

Drdranje avtomobilskih motorjev na cesti se je bilo tudi izgubilo v daljavi, tako je moral ugrabiti, kje je cesta. Nekje daleč na desni so začeli lajati psi. Iz tiste strani je bilo najprej pričakovati zasledovalce. Čeprav ni mogel verjeti, da že prihajajo, je vendar močno pospešil korake.

(Dalje)